

Σύμβαση αποκλειστικής διανομής – δικαιώματα του διανομέα

Στη σύμβαση διανομής διανομέας αγοράζει και μεταπωλεί τα προϊόντα του προμηθευτή σε τρίτους στο δικό του αποκλειστικό όνομα, διατηρώντας δική του επιχειρηματική οργάνωση, και φέροντας αποκλειστικά τον επιχειρηματικό κίνδυνο της προβολής και πώλησης των προϊόντων που προμηθεύτηκε. Η ειδοποιός διαφορά μεταξύ του εμπορικού αντιπροσώπου και του διανομέα συνίσταται λοιπόν στο ότι ο αντιπρόσωπος μεσολαβεί στους πελάτες, οπότε αυτοί αγοράζουν τα εμπορεύματα απευθείας από τον προμηθευτή, ήτοι τιμολογεί και αποστέλλει τα εμπορεύματα απευθείας ο προμηθευτής στον τελικό πελάτη. Στην περίπτωση της διανομής, ο προμηθευτής τιμολογεί και παραδίδει τα εμπορεύματα στο διανομέα, αυτός δε ακολούθως τα διαθέτει στους πελάτες του με δικά του τιμολόγια.

Όπως γίνεται αντιληπτό, ο διανομέας έχει «χαλαρότερη» σχέση συνεργασίας με τον προμηθευτή, απ' ό,τι ο αντιπρόσωπος, δεδομένου ότι είναι ένας αυτόνομος επιχειρηματίας που οργανώνει μόνος την περαιτέρω διανομή των προϊόντων στην εγχώρια αγορά. Ο αντιπρόσωπος αντίθετα είναι ενταγμένος στο δίκτυο πωλήσεων του προμηθευτή και δρα χωρίς αυτόνομη επιχειρηματική οργάνωση, αλλά μεσολαβεί στους πελάτες ώστε αυτοί να αγοράσουν απευθείας τα αγαθά από τον προμηθευτή. Για τον λόγο αυτό η ευρωπαϊκή νομοθεσία προστάτευσε πρωτίστως τα δικαιώματα του εμπορικού αντιπροσώπου, θεσπίζοντας την οδηγία 86/653/ΕΟΚ. Η οδηγία αυτή προβλέπει αφενός συγκεκριμένες προθεσμίες καταγγελίας, έτσι ώστε ο επερχόμενος τερματισμός της σύμβασης με πρωτοβουλία του προμηθευτή να δίνει απαραίτητο χρόνο προσαρμογής στον αντιπρόσωπο. Αφετέρου προβλέπει το δικαίωμα αποζημίωσης του αντιπροσώπου για την πελατεία που δημιούργησε υπέρ του προμηθευτή κατά τη διάρκεια της συνεργασίας (αποζημίωση πελατείας), που δεν μπορεί να ξεπεράσει τις προμήθειες χρονικού διαστήματος ενός έτους, που υπολογίζεται με βάση τον μέσο όρο των προμηθειών που εισέπραξε ο αντιπρόσωπος κατά την τελευταία πενταετία, ή κατά τα τελευταία έτη, εφόσον η συνεργασία διήρκεσε λιγότερο.

Η ως άνω ευρωπαϊκή νομοθεσία, που ενσωματώθηκε στα εθνικά δίκαια, άφησε μεν το περιθώριο επέκτασης από τα κράτη μέλη της προστασίας αυτής και στον αποκλειστικό διανομέα, πλην όμως η υπαγωγή των συμβάσεων αποκλειστικής διανομής αφέθηκε κατά κύριο λόγο στη νομολογία. Έτσι, υπάρχουν κράτη, όπως η Ελλάδα και η Γερμανία, που δέχονται – υπό προϋποθέσεις – την αναλογική εφαρμογή των διατάξεων περί εμπορικής αντιπροσωπείας και στις συμβάσεις αποκλειστικής διανομής, ενώ σε άλλα κράτη, όπως η Ολλανδία, δε γίνεται δεκτή η αναλογική εφαρμογή.

Δεδομένης της νομοθετικής αβεβαιότητας σ' ό,τι αφορά τον αποκλειστικό διανομέα, πολλές επιχειρήσεις βρίσκονται συχνά σε αδιέξοδο, καθώς δε γνωρίζουν ακριβώς τα δικαιώματά τους σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης από πλευράς του προμηθευτή. Κάποια δικαιώματα αποζημίωσης που προκύπτουν συχνά για τον διανομέα και τα αντίστοιχα δικαιώματά του μπορούν να σκιαγραφηθούν ως εξής:

- 1) Δικαιώματα άσχετα με την ύπαρξη εγγράφου: η νομολογία δέχεται γενικώς ότι η σύμβαση αποκλειστικής διανομής μπορεί να είναι και άτυπη, να λείπει δηλαδή παντελώς η έγγραφη συμφωνία, και μπορεί να αποδειχθεί με οποιοδήποτε μέσο, π.χ. εμπορικές επιστολές, τιμολόγια κλπ. Η έλλειψη λοιπόν κάποιας έγγραφης σύμβασης δεν στερεί αυτοδικαίως το διανομέα από το δικαίωμα αποζημίωσης.
- 2) Δικαίωμα έγκαιρης ενημέρωσης: η ελληνική και η γερμανική νομολογία τείνουν να δέχονται την αναλογική εφαρμογή της νομοθεσίας για τον εμπορικό αντιπρόσωπο και στον αποκλειστικό διανομέα, σ' ό,τι αφορά την προθεσμία καταγγελίας της σύμβασης. Η

προθεσμία αυτή μπορεί να φτάσει μέχρι και 6 μήνες, αναλόγως της διάρκειας της σύμβασης.

- 3) Δικαίωμα σε αποζημίωση πελατείας: στην Ελλάδα και τη Γερμανία η νομολογία δέχεται σε αρκετές περιπτώσεις την αναλογική εφαρμογή των διατάξεων για την αποζημίωση πελατείας, εφόσον στο πρόσωπο του αποκλειστικού διανομέα συντρέχουν συγκεκριμένα κριτήρια. Σημαντικό κριτήριο είναι κατά πόσο υπήρχε υποχρέωση μη ανταγωνισμού, όπως επίσης το εάν ο διανομέας στην αγορά παρουσιαζόταν ως ενταγμένος στο δίκτυο πωλήσεων του προμηθευτή, π.χ. χρησιμοποιώντας το λογότυπό του στα τιμολόγιά του κλπ.
- 4) Δικαίωμα αποζημίωσης αποθέματος: το απόθεμα που κατά το τέλος της σύμβασης μπορεί, υπό προϋποθέσεις, να υποχρεωθεί ο προμηθευτής να επαναγοράσει σε τιμή που καθορίζει το δικαστήριο.
- 5) Περαιτέρω δικαιώματα αποζημίωσης: δεδομένου ότι η σύμβαση διανομής διέπεται σε κάθε περίπτωση από τις γενικές διατάξεις του αστικού δικαίου και του εμπορικού νόμου, δεν αποκλείονται περαιτέρω δικαιώματα αποζημίωσης του διανομέα, εφόσον συντρέχουν συγκεκριμένες περιστάσεις. Τέτοιες μπορεί να είναι η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος εκ μέρους του προμηθευτή, η καταγγελία να αντιτίθεται στους κανόνες ανταγωνισμού, να συνιστά ενδεχομένως αδικοπραξία κλπ. Επισημαίνουμε ωστόσο ότι η νομολογία είναι ιδιαίτερα φειδωλή στη διαπίστωση τέτοιων περιστάσεων, γι' αυτό θα πρέπει να μπορούν να καταλογιστούν οφθαλμοφανείς παραβάσεις σε βάρος του προμηθευτή.